
ОБРАЗОВАЊЕ И СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ НАСТАВНИКА

ДР ПРВОСЛАВ ЈАНКОВИЋ

Педагошки факултет

Сомбор

ПРЕГЛЕДНИ ЧЛАНАК

AUTHOR PREVIEW

UDK: 37/.011.3-051

BIBLID: 0353-7129,12(2007)1,p.51-62

ПРЕТПОСТАВКЕ УСПЕШНОГ ОБРАЗОВАЊА ВАСПИТАЧА

Резиме: Успешно функционисање система предшколског васпитања и образовања деце највише је у вези са позитивном селекцијом, квалитетним образовањем и добро осмишљеним професионалним развојем или стручним усавршавањем васпитача. Како се у нашој земљи врше опсежне припреме за прелазак на нов систем образовању васпитача одлучили смо се да у овом раду критички оценимо неке од важнијих претпоставки за то. Пре свега оних које су у вези са досадашњим искуством, светским трендовима, модернијим гледањем на проблеме професионалне улоге, селекције, базичног образовања и стручног усавршавања васпитача као и онога што је неопходно чинити у погледу осмишљавања боље концепције и квалитетнијих наставних планова и програма.

Кључне речи: васпитач, професионална улога, компетентност, селекција, припрема, професионални развој.

ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ НОВЕ КОНЦЕПЦИЈЕ ОБРАЗОВАЊА ВАСПИТАЧА

Универзални класични је захтев сваке кадровске припреме да се она мора темељити на актуелној професионалној улози и захтевима рада занимања за којег се припрема кадрова врши. То је и данас основна претпоставка и успешне припреме васпитача за установе предшколског васпитања и образовања деце. Осталим претпоставкама такве припреме или образовања могле би се сматрати следеће: *праћење кретања или трендова образовања васпитача у свету, а пре свега у земљама Европске уније; уважавање начела изв. Болоњске декларације; усавршавање садржаја, начина и других питања припреме са одредбама нашег Закона о високом образовању; усавршавање са извршеним или очекиваним реформским променама у нашем основном образовању и васпитању; узимање у обзир домаћег*

позитивної іскуства и, коначно, свега онога што се ишло као слабост у постојећем систему образовања и стручној усавршавања васпитача, на чему се не тако рећко до сада задржавала наша пажња у вези са њим на бројним стручним или научним скуповима на којима је последњих година размаћана ова тема. У истом смислу за окосницу усвојене припреме будућих васпитача можемо сматрати и све оно што се показало као позитивно својско искуство, па и оно што би у том смислу могло да послужи а у вези је са нивоом досадашњеј научној достижноћа.

Осим изнетог, у прилог квалитетније припреме будућих васпитача могао би ићи и консензус који је постигнут изразом неколико прихватљивих модела наставног плана и програма на чијој се изради у скоро двогодишњем раду ангажовало неколико стручних тимова сачињених од наставника на нивоу Заједнице виших школа за образовање васпитача Србије.

У овом раду ми ћемо се критички осврнути на неке од наведених претпоставки јер налазимо да нам то може помоћи да одговоримо на кључна питања припреме васпитача као што су:

1. какав нам је васпитач потребан с обзиром на пожељне његове професионалне компетенције и, у вези с тим, примењиве критеријуме одабира у процесу школске селекције;
2. на којој врсти школе или факултета да се будући васпитачи образују;
3. какви су услови потребни за квалитетну теоријску и практичну припрему васпитача;
4. какав систем стручног усавршавања васпитача нама највише одговара и
5. шта у битном треба да карактерише оперативно примењив наставни план и пратеће наставне програме.

ПРОФЕСИОНАЛНА УЛОГА И ПОСЛОВИ ВАСПИТАЧА

Професионална улога васпитача слична је улози коју имају и остали професни радници, пре свега учитељи јер су васпитач и учитељ два најсроднија занимања у овој струци. Због тога није сувишно подсетити се да су се они традиционално припремали заједно и на сличан начин.

За разлику од прошлих времена када се улога васпитача углавном сводила на то да више примењује прописани програм васпитања деце у доби 3 до 7 година данас је светски тренд да васпитач сам мора креирати такав програм како би га могао стваралачки примењивати с обзиром на актуелне васпитни циљеве, дату ситуацију и разлике у когнитивним стиливима, способностима и другим својствима деце коју васпитава.

Према ономе што произилази из професионалне улоге васпитача, очекиваних исхода или циљева у домену предшколског васпитања и образовања, светских тенденција и наше политике у сфери образовања, улоге сегмента инс-

титучионалног предшколског васпитања у целини нашег образовног система и сл. најважније професионалне компетенције васпитача данас се претежно доводе у везу са извршавањем одређених послова и радних задатака, а што је реално могуће остварити само на основу следећег:

- познавања теорије и праксе васпитања (посебно знања у вези са развојем и васпитањем деце);
- оспособљености за сопствено целоживотно образовање и професионални развој (посебно у виду иновација данас познатијих под називом »акциона истраживања«), односно решавања проблема у пракси као посебног вида стручног усавршавања у партнерству са децом, колегама и родитељима) (Пешић, М. 1998);
- знања и способности за критичко промишљање, истраживачки рад и решавање практичних проблема;
- поседовања тзв. педагошких способности или »педагошке компетенције« (А. Стојановић, 2006), у смислу вештине приближавања деци мање разумљивих и сложенијих појава у природи и друштву;
- знања и способности потребних за властито креирање васпитно-образовних планова и програма;
- знања и способности потребних за стварања васпитно подстицајне атмосфере у вртићу;
- вештине рада са малим групама и поједином децом;
- осетљивости за развојне проблеме и потребе поједине деце;
- способности за тимски рад у васпитачком колективу или партнерско деловање на релацији васпитач – родитељ или васпитач – друге стручне особе;
- знања и способност за евалуацију и самоевалуацију;
- оспособљености за коришћење новије образовне и информационе технологије;
- вештина комуницирања (вербално, говором тела, средствима ликовног или музичког изражавања, емпатијског комуницирање и сл.);
- склоности ка иновацијама;
- способности анимације и охрабривања деце итд.¹

¹ Осим израза »професионалне компетенције« срећу се и други овом слични изрази. Нпр.: »компетенције«, »педагошке компетенције«, »социјалне компетенције«, »комуникативне компетенције«, »акционе компетенције«, »самокомпетенције« (у смислу спремности на нова искуства) итд. У општем смислу под израз »компетентност« би се, наводи Г. Гојков (2006, 38-39), могао подвести *капацитет* или способност за успешно остваривање личности у индивидуалном и социјалном животу. Такав капацитет могуће је у индивидуалном развоју остварити подстицањем аутономности, толерантности, партиципативности, флексибилности и других вредности присутних, пре свега, у националним образованим системима, као и у систему вредности и циљевима утканим у концепт глобалистичке европске димензије образовања.

За разлику од општег приступа појму компетентности, који се дедукује више из циљева васпитања и универзалних вредности, »професионална компетентност« се нарочито доводи у везу са знањима, вештинама и својствима личности за успешно извршавање професионалне улоге у једном занимању и радних задатака или послова који произилазе из те улоге (Н. Хавелка, 2000).

Побројаним и другим компетенцијским захтевима може удовољити само особа коју карактерише нарочит склоп особина личности јер је одавно познато да васпитач више васпитава снагом своје личности него знањем. Тај нарочит склоп личности, што се тиче црта које су више конституционално условљене, обезбеђује се применом одговарајућих критеријума селекције будућих васпитача. Што се тиче општих и стручних знања то је нешто што се више постиже базичним образовањем, радним искуством и одговарајућим перманентним стручним усавршавањем.

Традиционална концепцији припреме васпитача више је била усмерена на то да се обезбеди нека врста глобалне припреме васпитача у смислу: да се он професионално оспособи да остваривање васпитне циљеве дефинисане у најопштијем смислу. Међутим, данас се поред тога инсистира и на компетентности (стручности, професионалности) за тачно утврђене најважније послове у васпитачке струке или занимања. Тако нпр. од васпитача се очекује да може успешно креирати програм, припремити планове свог рада, вршити евалуацију и самоевалуацију, разумети децу и сл. Дакле, професионално компетентан васпитач је оспособљен да сваки од ових и сличних задатака успешно извршава.

РЕФЛЕКСИЈА ЕВРОПСКИХ КРЕТАЊА НА ОБРАЗОВАЊЕ НАШИХ ВАСПИТАЧА

С обзиром на промене које су се последњих деценија десиле у образовним системима земаља Европске уније, међу којима су и земље успешно окончане транзиције, образовање у свим сегментима, а нарочито у оном које се тиче предшколског и општег образовања, попримило је тзв. европски карактер или димензију (*Зелена књига образовања наставника у Европи*, 1997; Г. Гојков и сар.: *Циљеви компетенције учитеља и васпитача*, 2006). То се димензија огледа у мноштву заједничких карактеристика од којих су најважније оне које се испољавају у следећем: постојање неке врсте заједничке политике образовања и развоја кадровских ресурса; општој демократизацији и децентрализацији; у већој професионализацији и оспособљавању васпитача и наставника да буду самостални у креирању планова, програма и метода практичног деловања; у сличној институционалној концепцији каква се нап. у сфери вишег и високог образовања покушава остварити применом *Болоњске декларације*, *Зелене књиге*, планова развоја образовања до 2010. године; у поштовању квалитета у погледу образовних стандарда; образовању усмереном на практичну примену стечених знања; остваривању циљева којима теже народи Европске уније (нпр. стручност, оспособљеност за тимско деловање, слобода од претеране затворености у оно што се сматра традиционалистичким, националистичким, религијским или уско политичким гледањем на ствари).

Конкретније, у контексту припреме и професионалног развоја наших васпитача морало би се нарочито водити рачуна о следећем:

- да се у времену предшколског живота и васпитања детета, како у породици тако и у вртићу, највише доприноси развоју креативних потенцијала као нечега што је највредније у људским ресурсима;
- да ће будући васпитачи, с обзиром на померање времена поласка деце у школу на нижу границу старости преузети неке обавезе учитеља;
- да се у концепт вртића морају уклопити и деца са посебним потребама;
- да ће начини педагошког деловања васпитача помало попримити карактер рада учитеља и обрнуто како би се превазишао неприхватљив и по развој штетан дисконтинуитет између предшколског и основношколског образовања (у том смислу у Словенији нпр. заједно се у трогодишњем циклусу чисто разредне наставе ангажују васпитач и учитељ);
- предшколско васпитање је део целине образовног система;
- све се више мења, модернизује, усложњава и све одговорнијом постаје професионална улога васпитача;
- у систему припреме васпитача мора се водити рачуна и о стицању, задржавању или могућности губљења радне дозволе или лиценце;
- у већини земаља васпитачи се образују заједно са учитељима и то на факултетском нивоу како би се на тај начин њихова припрема учинила не само квалитетнијом, него и рационалнијом;
- у структури наставних садржаја и часова за поједине активности теоријског или практичног карактера буде у корист практичног или бар уравнотежен.

Уз све наведено, на изванредан начин светске тенденције у образовању васпитача представља и искристалисан став на Међународној конференцији о пријемним испитима на учитељским факултетима, којима су сличне и више школе за образовање васпитача, одржаној у Сомбору 2004. године. Реч је о томе да се уз делимичну подршку досадашњој селекцији, на листи селекционе процедуре морали обавезно наћи и следећи критеријуми: провера ликовних способности, резултати теста педагошко-психолошких особина личности (и то на нивоу елиминаторног карактера), утврђен доњи праг бодова на тестовима културе, знања и информисаности, оцена говорних способности (на елиминаторном нивоу) и процена присуства наркоманијске зависности (такође на елиминаторном нивоу).

У овом смислу за нас би било корисно узети у обзир и искуство селекције која се спроводи на учитељским факултетима у Финској. Тамо се нпр. посебно анализира документација о кандидатима да би се нашло нешто што некога посебно препоручује за овај позив. Пружа се могућност кандидатима волонтирају у школама у циљу провере склоности за овај позив. На неким факултетима омогућава се кандидатима да погледају одговарајући филм и да напишу есеј или коментар о ономе што су видели као педагошки конфликт или поступак. Практикује се и дискусија у мањим групама кандидата на теме везане за васпитно-образовну праксу. Негде се спроводи индивидуални интервју и сл.

КРИТЕРИЈУМИ ОДАБИРА ИЛИ СЕЛЕКЦИЈЕ БУДУЋИХ ВАСПИТАЧА

Школску селекцију, с обзиром на важније психо-физичке захтеве рада у занимању васпитача треба, вршити по основу две групе захтева или критеријума.

Једни су више у вези са њиховом конституционалном условљеношћу, као нпр. својства темперамента, општих способности, физичке конституције, осетљивости чула, способности моторике, општег здравственог стања, физичке кондиције и сл., па због тога овим критеријумима треба удовољавати најпре школском селекцијом.

У другој групи су захтеви који су више у вези са искуством, учењем, праксом и професионалним развојем. Овде је у питању нешто што се стиче или мења у процесу припреме, професионалног рада и, касније перманентног стручног усавршавања. Таквим критеријумима се удовољава адекватним системом професионалне припреме васпитача и стручног усавршавања, а то значи да су ови критеријуми нешто чему се током професионалне припреме, рада и искуства постепено све више удовољава. Наравно, уколико за то постоји, како је то још Кершенштајнер дефинисао, »позивна позваност«, односно воља, мотивација, услови за успешно педагошко деловање и, коначно, љубав према деци и позиву васпитача предшколске деце.

Шта у смислу селекције значе захтеви занимања?

Професионална улога и конкретни захтеви рада, у смислу психо-физичких способности и других особина личности, општих и стручних знања, специјалних радних вештина и сл., за свако занимање или групу сродних занимања, дефинишу се на основу показатеља о успешности извршавања послова тог занимања и доприноса рада у том занимању даљем професионалном развоју и афирмацији оних који се одређеним занимањем баве. У случају васпитача, односно институционалног васпитања и образовања деце предшколске доби, такве показатеље лако уочавамо увидом у то које послове или радне задатке васпитач извршава, на који их начин извршава, у каквим околностима, шта се сматрају позитивним исходима или ефектима његовог рада и на основу којих способности, особина личности, општих или стручних знања је успео да на опште и лично задовољство оствари добре резултате рада.²

2 У смислу научне анализе захтева рада једног занимања (укључујући ти у поступке оцењивања, мерења и евалуације) која се остварује применом одговарајућих метода анализе рада, какви се користе у теорији и пракси професионалне оријентације, долази се до тзв. монографије једног занимања, а у ужем смислу до професиограма тог занимања. На такав начин настала *монографија* занимања, односно *професиограм* (који још конкретније квантитативно исказује захтеве једне врсте рада), а у даљњем поступку припреме кадрова и најпоузданија оријентација за креирање концепције, планова, програма и других решења за остваривање успешног базичног образовања, стручног усавршавања или решавање било којег другог питања у вези професионалног развоја кадрова у једној струци или занимању. У недостатку оваквих анализа професионална улога, послови и компетенције васпитача, што је случај сада, сагледавају се из општих циљева и задатака васпитања (видети: Г. Гојков, 2006).

С обзиром на чињеницу да у свету, па ни код нас, још увек не постоји на научним основама утврђена монографија занимања васпитача, па ни професиограм са квантитативно утврђеним појединачним захтевима рада и њиховим позитивним или негативним корелационим везама, сви процеси у вези селекције, образовања и запошљавања васпитачких кадрова у пракси се остварују по слободној процени на основу васпитних циљева и задатака пред којима се налази васпитач. Тако нпр. насумце се дефинишу критеријуми пријема кандидата на конкурсима за упис у школе за образовање васпитача и, што је још горе, насумце се одређују и димензионишу садржаји и захтеви појединих програма наставе, вежби, праксе и других активности. Због тога постаје нама и јаснији проблем због чега су наши студенти преоптерећени. У супротним ситуацијама, тј. када би се сви видови селекције и припреме васпитача темељили на егзактним показатељима какве би могло да садржи монографија и професиограм васпитачког занимања ризици по остваривање одређених стандарда квалитета образовања, на чему се данас посебно инсистира у Европи, свели би се на најмању могућу меру. Но то није само наш проблем. То је проблем којег озбиљније нису решавале ни друге земље јер је још увек мало ко свестан шта то треба и шта може да значи, с једне стране, а, с друге стране, анализе и проучавања такве врсте изискују доста времена, стручности и новчаних средстава.

ДОДАТНО ОТЕЖАВАЈУЋЕ ОКОЛНОСТИ СЕЛЕКЦИЈЕ

Док су у нашем школском систему на нивоу средњег образовања постојале педагошке академије (2 год. на средњем и 2 год. на вишем нивоу образовања) или, касније, четворогодишње средње школе просветне струке, школска селекција је била много позитивнија. Последњих година селекција с обзиром на врсту завршене средње четворогодишње школе не постоји иако је свакоме јасно да су најпожељнији кандидати са завршеном гимназијом, средњом медицинском школом или, евентуално, неком средњом школом уметничке или опште-образовне оријентације. Разуме се да је потребна и продубљенија селекција у смислу: нивоа претходног академског постигнућа у општим и за ову струку важнијим наставним предметима; строжа селекција у погледу здравствених, физичких, говорних, изражајних и других способности; строжа селекција у погледу пожељног склопа црта и сл.

Да би се школска селекција учинила позитивнијом нарочито је потребно да се обезбеди што већи скуп заинтересованих за ово занимање, а то највише зависи од угледа и социо-економског положаја ове професије у друштву (П. Јанковић, 1994; 1997). Даље, селекцију позитивном чини и то на којем се нивоу професионална припрема врши јер је научно доказано да дуже и теже студије чине већи изазов за способније кандидате.

РАЗЛОЗИ ВИСОКОШКОЛСКОГ ОБРАЗОВАЊА ВАСПИТАЧА

Образовање васпитача предшколске установе на двогодишњем нивоу одавно је у свету напуштено јер оно није могло да у потпуности испуни очекивања (Б. Станојловић, 1997). Због тога је код нас сазрела идеја да се то подигне на високошколски или факултетски ниво и то у трајању од 4 године. У прилог томе иде много чега, а највише:

- Чињеница да се у двогодишњем трајању вишег образовања не може квалитетно припремити васпитач који не долази из неке средње школе која би била усклађена са захтевима просветне струке већ у, најбољем случају, из гимназије, а најчешће из неких школа техничког или томе сличног усмерења;
- Општеприхваћен је став да васпитача по нивоу образовања треба уједначити са осталим занимањима просветне струке јер је ово једино занимање које у смислу школског или стручног напредовања нема даљу проходност;
- У питању је и више од 50 одсто истоветних програмских садржаја по којима се тренутно образују будући васпитачи и учитељи. Због тога учитељски факултети годинама уписују васпитаче у трећу годину студија и омогућавају им да заврше учитељски факултет;
- Двогодишње образовање васпитача не само да није довољно с обзиром на сложеност занимања или захтева рада, већ и због тога што у двогодишњем образовању није могуће остварити потребан ниво развоја ни способности ликовног или музичког изражавања, формирати педагошка умећа и још много чега чиме васпитач остварује своју професионалну улогу.
- Све досадашње преправке коришћених наставних планова довеле су до енорног оптерећења студената, а у неким сегментима чак и до површности или недовољног уплива у суштину одређених наставних дисциплина и онога што оне у погледу стручности за васпитача могу значити.
- Услед претходно реченог редовно се западало у неку крајност у смислу »практицизама«;
- Даље, прилог овој тези ваља истаћи и следеће: недовољно образован васпитач не може успешно васпитавати јер не успева потенцијале детета препознати и подстаћи њихов развој, па тако они остају у сфери непознатог и васпитањем не захваћеног.

ПРИНЦИПИ КОНЦЕПТУАЛИЗАЦИЈЕ НОВОГ НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА

С обзиром на одредбе нашег важећег Закона о високом образовању несумњиво је да се концептуално наставни план и програми морају уподобити

начелима Болоњске декларације, а то, укратко речено, значи да се студије у целини, као и конкретни садржаји наставе и других активности студената морају осмислити тако да се студије учине ефикаснијим и рационалнијим као и да се студенти растерете теоријског дела наставе и више укључе у разноврсне вежбе, истраживачке, практичне и друге активности, као и да се свака од тих активности, заједно са теоријским делом наставе, узима у обзир приликом евалуације или вредновања укупног постигнућа сваког студента.

У најбитнијем наставни план и програм по којем би се на факултетском нивоу у будућности образовали наши васпитачи требало би да полази од следећих принципа:

1. уравнотежен однос између теорије и праксе да би се формирао успешан васпитач типа «делујући практичар»;
2. могућност да се по различитим моделима врши извесна специјализација, бар у последњој години студија;
3. усклађен однос садржаја и професионалне припреме којом би се успешније превазилазио дисконтинуитет у стилу и начину рада васпитача и учитеља, чиме би се лакше превазилазио страх код деце од школе и она за полазак школу успешније припремила;
4. отвореност за иновације и даљу доградњу у смислу повишавања квалитета и нивоа образовања (нпр. на последипломским студијама);
5. остављена могућност заједничке припреме васпитача и учитеља у циљу рационализације и лакше организације студија;
6. концептуализација по узору на данас широко прихваћену дидактичку тзв. курикуларну дидактичку према којој се у наставном плану прецизно дефинишу циљеви, садржаји, активности, методе, начини вредновања, планирања, дефинисане позиције актера, одговорности итд.
7. оријентација на припрему васпитача који ће моћи да компетентно и одговорно пред дететом, родитељима и друштвом извршава све послове који произилазе из професионалне улоге;
8. припрема васпитача која је постављена најпре на захтевима рада, односно на улози и функцијама васпитача, па тек онда на захтевима који произилазе из природе наставних дисциплина и других планом и програмом предвиђених активности. То значи да није тежиште на усвајању садржаја из одређених наставних дисциплина већ на ономе колико ти садржаји вреде у обликовању педагошке праксе и начина поступања у непосредним васпитним ситуацијама.
9. тежња да се формира васпитач који ће у пракси бити више него до сада осетљив на проблеме живота и психо-физичког развоја сваког детета;
10. кретање које иде у сусрет променама које се догађају или ће се ускоро догодити у систему нашег образовања;
11. пуно уважавање деце у смислу да имају права на добре васпитаче.

НОВ ПРИСТУП ПЕДАГОШКОЈ ПРАКСИ СТУДЕНАТА

Леонардо да Винчи је тврдио да «Пракса увек мора бити грађена на доброј теорији». Под претпоставком да такав услов већ постоји основна улога педагошке праксе студената била би да се код њих развију оне способности и професионалне вештине које ће им омогућити успешан самосталан рад у предшколској установи.

Најчешћи видови праксе су: индивидуално и групно хоспитовање, повремено укључивање студената у рад васпитача, самостални рад (када студент у потпуности преузима улогу васпитача), ангажовање на извршавању појединих радних задатака и сл.

Пре него што се студенту почињу укључивати у било који вид хоспитовања или педагошке праксе важно је, ако што је уочио још Леонардо да Винчи, да стекну извесно теоријско сазнаје како би посматрање или учешће у пракси имало димензију критичности. Тиме ће се избећи да они некритички усвајају и понављају лоше обрасце праксе коју су видели. У истом циљу потребно је за менторе у вртићима обезбедити најбоље и за то посебно припремљене васпитаче. Најбоље место за решавање таквих проблема јесте специјализована вежбаоница, а пре тога одговарајуће активности у тзв. методичкој лабораторији у условима виртуелне стварности и неометане слободе испољавања, налажења и увежбавања властитог педагошког стила сваког студента. Ово тим пре јер је одавно познато да неки васпитачи постижу такве резултате (професионално или не) који се не могу објаснити само традицијом или употребом научно прихваћених метода и поступака, већ једино неким посебним скоро уметничким даром за тавештине стварања уметничких дела. Сетимо се само еминентног В. Ракића, његовог дела *»Васийицање иіром и уметноићу«* и његове оригиналне теорије васпитања.

Гледано са аспекта доприноса педагошке праксе развоју пожељних особина личности васпитача треба имати у виду да се под дејством праксе највише могу развијати црте личности које су мање конституционално а више средински условљене као што су нпр.: динамичке црте личности (ставови, интересовање, потребе, однос васпитача према разним проблемима који се могу појавити у неким ситуацијама и сл.). (Р. Кател, 1978). Значајно је и стицање разноврсног искуства о томе како у одређеним приликама поступати и шта се у зависности од предузетих поступака може очекивати.

У закључку овог саопштења требало би истаћи да се у нашем случају припреме образовања будућих васпитача морају вршити крупне промене и то не само с обзиром на дешавања у свету, него и због даље неодрживости стања у којем се налази целокупни систем кадровске репродукције васпитача у нашој земљи.

ЛИТЕРАТУРА

1. Гојков, и сар. (2006): *Циљеви – компетенције учитеља и васпитача*, Вршац: Виша школа за образовање васпитача
2. Хавелка, Н. (2000): *Ученик и наставник у образовном процесу*, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства
3. Јанковић, П. (1997): *Селекција будућих васпитача предшколских установа*, у зборнику Потребе и могућности високошколског образовања васпитача; Београд: Виша школа за образовање васпитача у Београду и Заједница виших школа за образовање васпитача
4. Јанковић, П. (1994): *Професионално усмеравање, селекција и образовање учитеља*, Нови Сад: Педагошка академија
5. Јанковић, П. (1995): *Утицај педагошке праксе на развој пожељних особина будућих учитеља*, у зборнику Стручна пракса студената, Сомбор: Учитељски факултет
6. Каменов, Емил – ред. (1993): *Перспективе образовања васпитача*, Нови Сад: Виша школа за образовање васпитача
7. Кершенштајнер, Г. Ф. (1939): *Теорија образовања*, Београд: Геца Кон
8. Ковач-Церовић, Т. и Левков, Љ. – приређ. (2002): *Квалификационо образовање за све, ђуци ка развијеном друштву*, Београд: Министарство просвете и спорта Републике Србије
9. Крњаја, Ж. (2003): *Професионални развој васпитача*, у Зборнику радова бр. 6/2003: Сремска Митровица: Виша школа за образовање васпитача
10. Рејмонд, Б. К. (1978): *Научна анализа личности*, Београд: БИГЗ
11. Мијаиловић, Г.. (2003): *Савремени проблеми образовања васпитача*, у Зборнику радова бр. 6/2003: Сремска Митровица: Виша школа за образовање васпитача
12. Министарство просвете и науке Црне Горе (1997): *Зелена књига образовања наставника у Европи*
13. Пешић, М. (1998): *Педагоштво у акцији*, ИПА, Београд: Филозофски факултет
14. Станојловић, Б. – ред. (1997): *Потребе и могућности високошколског образовања васпитача*, Београд: Виша школа за образовање васпитача
15. Стојановић, А. (2006): *Педагошка димензија компетенција учитеља и васпитача*, у монографији *Циљеви – компетенције учитеља и васпитача*, Вршац: Виша школа за образовање васпитача

Summary: Successful system of preschool education of children mostly highly corresponds with positive selection, quality of education and well organized professional development and in-service training of preschool teachers. Since our country is well getting ready to introduce the new preschool teacher education system, we have decided to give critical observations about some of the most important assumptions First of all, we shall focus our attention on the assumptions that

are closely connected with previous experience, world trends, modern views at professional role, selection, basic education, professional development and further training of preschool teachers. Additionally, we shall discuss issues that need to be developed further in the field of developing new concepts and higher quality instructional plans and programmes.

Key words: preschool teacher, professional role, competency, selection, preparation, professional development.